

הערות והארות
בתורת מרן האור לציון יתקבלו במייל
a7205308@gmail.com

גליון 58
פרשת בהעלותך
תשפ"ו

לתרומות והנצחות
ומסירת שמות לברכה והצלחה
a7205308@gmail.com

אור מציון

השיעור השבועי
מרן הגאון רבי בן ציון אבא שאול שליט"א
בית הכנסת אוהל רחל
רחוב פולנסקי ירושלים

מורינו הגאון רבי בן ציון אבא שאול שליט"א
ראש ישיבת אור לציון ירושלים

מצות ראייה - ברגלים לפני ה'

ואם חל היום הראשון בשבת מקריבים בשאר הימים, ולא אומרים שביום הראשון לא היה ראוי ולא חל עליו חיוב כמו שהגמ' אומרת בחיגר, כי כאן אין חסרון בגברא, ורק היום לא ראוי להקרבה, משא"כ בחיגר שהגברא לא יכול לחול עליו חיוב. [ואם היה חיגר ביו"ט שחל בשבת אומרים המפרשים שבאמת לא מתחייב, למרות דבלא"ה לא היה מקריב, כי הגברא לא ראוי].

תשלומי קרבנות לחג השבועות

ובחג השבועות לדעת ב"ש מקריבים את הקרבות לאחר יו"ט, ואם חל בשבת מקריבים ביום ראשון. וזה נקרא יום טבוח. ולא היו עושים מזה עסק גדול, כדי שלא יטעו לומר כמו הצדוקים דיום השבועות הוא ממחרת השבת. ואמנם כל ז' ימים שלאחר שבועות אפשר להקריב. והגמ' לומדת דיש תשלומין כל ז', בהיקש מחג המצות שיש ז' ימים, ולא מקישים לחג הסוכות שזה שמונה משום תפסת מרובה לא תפסת. ובגמ' (חגיגה יז:) לומדים שאפשר להביא גם את קרבן שלמי חגיגה כל הז' ימים, ולא רק את העולת ראייה. אמנם אם יבנה ביהמ"ק לאחר שבועות לא יוכלו להקריב שלמי חגיגה ועולת ראייה, מלבד הגידון אם היינו ראויים בזמן עיקר החיוב, כי עד שיטהרו יצטרכו לחכות ז' ימים.

קרבן חגיגה הראשון שהקריבו במדבר

הזמן הראשון שהוקרב קרבן שלמים נאמר בתורה (שמות כד, ה) קודם מתן תורה ו"יִשְׁלַח אֶת-נֹעֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים". והגמ' בחגיגה (ו, א) מסבירה שזה היה קרבן שלמי חגיגה. ועל זה נאמר בפסוק "אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח", שזה היה חג שהקריבו בו זבח, שזה שלמי חגיגה. ויש לדון אם זה היה חיוב על כל אחד ואחד או שזה היה קרבן של כל הציבור. וצ"ע.

ועל ה"ויעלו עולות" נחלקו ב"ש וב"ה, לדעת ב"ש זה עולת ראייה, ולדעת ב"ה הכוונה לעולת התמיד שכבר התחילו להקריבה לפני מתן תורה. אמנם בגמ' בכריתות (ח: ובגמ' ט.) יש מהלך אחר בביאור קרבן זה, שמה שהקריבו הוא מדין קרבן גירות, ומוזה לומדים מה אבותיכם לא נכנסו

הקרבת הקרבנות ביו"ט

נצטוונו בתורה (שמות לד, כג) "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלקי ישראל". ועוד נצטוונו (שם, כ) "ולא יראו פני ריקם", שבביאתנו למקדש נקריב קרבן לפני ה'.

חכמים אסרו להשתמש בבעלי חיים, שמא יבוא לרכב עליו ויבוא לתלוש מהאילן, ולכן אסרו גם רכיבה וגם סמיכה, ונחלקו ב"ש וב"ה אם מותר לסמוך על שלמים ביו"ט, דלב"ה מותר לסמוך על השלמים, והגמ' (ביצה יט.) דנה באיזה שלמים נחלקו ב"ש וב"ה, האם ב"ה מתירים סמיכה רק על שלמי ראייה ושלמי שמחה, או שמתירים אפילו שלמים של נדרים ונדבות.

ועוד נחלקו ב"ש וב"ה איזה קרבנות קרבין ביו"ט, לב"ש רק שלמי חגיגה קרב ביו"ט ולא עולת ראייה, ולב"ה מותר גם עולת ראייה. ולהלכה פוסקים שרק שלמי חגיגה ועולת ראייה קרבין ביו"ט, ולא נדרים ונדבות.

[והגמ' מקשה למה שלא יהא מותר מדין צורך אוכל נפש, דהרי הבעלים אוכלים מהקרבן, ואף שיש חלק שנקרב לגבוה מותר כי אי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה, וכמו שמותר לשחוט בהמה שחציה של ישראל וחציה של נכרי. ומתרתצת הגמ' דכהנים משולחן גבוה קא זכו, דהשחיטה מיועדת כולה לגבוה, ורק לאחר השחיטה הישראל מותר לאכול].

חיוב הקרבן ביום הראשון או בשאר ימים

ודעת ב"ש שאין מקריבים עולת ראייה ביו"ט צריכה תלמוד, דהא עיקר החיוב של ראייה הוא ביו"ט הראשון, ובגמ' בביצה דף ז. חוקרת האם עיקר החיוב של ראייה הוא ביום הראשון ושאר הימים הם תשלומין ליו"ט הראשון, או שכל יום יכול להביא, והגמ' אומרת דנפק"מ לחיגר ביום הראשון שלא היה יכול להקריב, ואח"כ נתרפא, האם יכול להביא עולת ראייה בשאר הימים, דלפי הצד שזה תשלומין לא יכול להביא כי לא נתחייב כלל. ולהלכה נפסק שעיקר החיוב זה היום הראשון ושאר הימים תשלומים. ואם עיקר החיוב הוא ביום הראשון צ"ע דעת ב"ש, איך התורה ציוותה לעשות דבר שאי אפשר לעשות אותו.

ויש לומר בב' אופנים, או שבאמת ב"ש סוברים כמו הצד השני שכל הימים זה חיוב אחד ואין חיוב מיוחד על היום הראשון, או שכל האיסור להקריב ביו"ט הוא גזירה דרבנן שלא יבואו להקריב נדרים ונדבות.

חולק שאי אפשר ללמוד מהקהל, כי הרי סובר שעל נשים אין חיוב, וממילא הרמב"ם קאי בשיטת הבבלי.

נפק"מ בנידון הנ"ל - חינוך קטנים במצות ראייה

והנה נחלקו ב"ש וב"ה בגדר חיוב חינוך של גדול לעלייה לרגל, לדעת ב"ש מזמן שיכול לעלות על כתפו של אביו, ולדעת ב"ה מזמן שיכול ללכת ברגליו כשאוחז בידו של אביו עד לירושלים. והתוס' בדף ב. כתבו דהמביא את בנו לרגל חייב להקריב על כל אחד ואחד קרבן נדבה, כי בלא קרבן הרי הוא מחנך אותם לאיסורים, כי אם הם באים לרגל בלא קרבן הם עוברים על הלאו שלא יראו פני ריקם.

ולשיטת הרמב"ם זה דבר מוכרח מסיבה נוספת (אף שלא מוזכר דבר זה בהלכות), לא רק משום שזה לא חינוך לעבור על הלאו, כי דבר זה יש לדחות שלפחות מחנך אותו למצות ראייה, והלאו הוא רק למי שמצווה, אלא מטעם אחר, כל צורת העלייה לרגל היא שמביא קרבן, ומה יש לחנך אותם שיעלו לרגל אם לא מביא עמם קרבן.

והתוס' כתבו דהקרבן של הקטן הוא בתורת קרבן נדבה, כי אין לו חיוב של עולת ראייה, ולכן אי אפשר להקריב ביום הראשון את הקרבן של הקטן.

ומתוס' מוכח חידוש, דבשביל לא לעבור על הלאו שלא יראו פני ריקם אין צריך דווקא להקריב עולת ראייה, אלא גם יכול להקריב עולת נדרים ונדבות שכבר התחייב בהם מזמן, דאל"כ מה תירצו תוס' על קושייתם איך מחנך את הבנים לעבור על איסור, הרי הקרבן של הקטן הוא סתם עולת נדבה. ובהכרח דאי"צ להקריב דווקא עולת ראייה.

[ויל"ד אמאי הראשונים לא ביארו, שהקרבן הוא של עולת ראייה מדין אינו מצווה ועושה, דבאינו מצווה ועושה יש בזה קיום דאורייתא, וצ"ע].

לברית אלא במילה טבילה והרצאת דמים, כך כל הגרים צריכים מילה טבילה והרצאת דמים. וצ"ע איך זה מתישב עם הגמ' בחגיגה שזה עולת ראייה או עולת תמיד.

והעמק דבר לנצי"ב הקשה כן, ותירצין שהיה ב' עולות. והדברים צ"ב.

גדר מצות ראייה - אם הקרבן כתנאי או עצם הראייה היא הקרבן

נאמר בתורה "ולא יראו פני ריקם", שאסור לבוא לעזרה ללא קרבן. ויש לדון ביסוד מצות ראייה האם המצוה היא להביא קרבן לפני ה' ובלא קרבן לא קיים כלל את המצוה, או שעיקר המצוה היא להראות את עצמו, ומקיים את העשה של מצות ראייה, ורק עובר על לא תעשה של לא יראו פני ריקם. [ול"ש כאן עשה דוחה ל"ת, כי יכול להקריב ומי מונע ממנו, ומלבד זה לא אמרינן עשה דוחה ל"ת במקדש].

ובדברי הרמב"ם מפורש דמי שהגיע בלא קרבן לא קיים את העשה ואף עובר על הלא תעשה, כי סובר שראיית פנים היא רק בקרבן.

אמנם התוס' הראשון בחגיגה הביאו שיטת הירושלמי שיש חיוב על ראיית פנים, ואפילו אשה שאינה מצווה להביא קרבן כמו שנא' "יראה כל זכורך" ולא נשים, מ"מ היא חייבת להראות בראיית פנים, ומזה מוכח שעצם מצות ראייה היא לא תלויה בקרבן. והירושלמי לומד את זה בהיקש מהקהל שגם נשים חייבות.

והתוס' הוכיחו מהבבלי שאשה פטורה לגמרי ממצות ראייה, אך מ"מ חזינו בדברי הירושלמי את הגדר של ראיית פנים שהיא גם בלא קרבן, והבאת הקרבן היא מצוה בפני עצמה. אמנם אין מזה הוכחה דלא כהרמב"ם, כיון שהמקור של הירושלמי היא ממצות הקהל, והרי הבבלי

דברי חזקוני שנאמר בסוף השיעור

בדרגא של פנים בפנים, הרבה יותר מנבואה של נביא שאין לנו השגה בה אפילו במשהו ממנה, כי נתנית תורה היא פנים בפנים, כמו הנבואה של משה רבינו, וזה אחד העיקרים שמשה רבינו אין נבואתו כשאר נביאים.

עד שהגענו לדרגא של הר סיני, ביקשנו הנחה, צריכים ללמוד מזה שאין מושג כזה לרדת. ר' חיים שמואלביץ היה אומר לא עברנו את החג אלא החג התוסף בנו, התעלנו עכשיו בחג השבועות, צריכים להמשיך עם זה הלאה, בכל המאמץ ובכל העוצמה עדי עד. הלימוד בשבועות היה תורה לשמה, להתקרב לקב"ה, וזה יישאר איתנו.

כל אחד מרגיש את העלייה העצומה שעם ישראל נתעלה בחג השבועות, כמו שדיברנו שזה יום שפותח פתח להשפעה חדשה של תורה.

בימינו רואים במוחש כמה התורה גודלת, באיכות ובכמות, ומצוי בינינו אנשים שבקיאים בכל התורה כולה, והכל מכח יום השבועות.

אנחנו נשארים ערים בלילה כדי לתקן את מה שעם ישראל הלך לישון קודם מתן תורה. אחרי מתן תורה עם ישראל ביקשו דבר אתה עימנו ונשמעה, ומשה הצטער על זה עד שאמר להם התשתם כוחי כנקבה. צריכים להבין, התוכנית של הקב"ה לאחר שעם ישראל ביקשו רצונו לראות את מלכנו, שהוא ילמד את עם ישראל את כל התורה, וזה נבואה

